

Program podrške razvoju infrastrukture lokalne samouprave
Projekat finansira Evropska unija

Gradimo zajedno za budućnost

KOMUNIKACIONI PLAN

PROJEKTA REGIONALNOG UPRAVLJANJA ČVRSTIM OTPADOM PIROT

ZAVRŠNI IZVEŠTAJ

11. februar 2013.

CRIS 223 - 292 (08/SER01/13/21)

REFERENTNI BROJ: P2010_52

www.misp-serbia.rs

Projekat finansira Evropska unija

Program podrške razvoju infrastrukture lokalne samouprave

●●● Gradimo zajedno za budućnost

MISP (Program podrške razvoju infrastrukture lokalne samouprave), koji finansira EU, a sprovodi Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji, pruža pomoć opštinama u Srbiji u pripremi projektne dokumentacije i sprovođenju opštinskih infrastrukturnih projekata. MISP je fokusiran je na pružanje podrške ekonomskim projektima i projektima iz oblasti zaštite životne sredine (vodosnabdevanje, prečišćavanje otpadnih voda, upravljanje čvrstim otpadom, domovi i skloništa, obrazovni objekti, turističke lokacije i industrijske zone. Od 2005 godine realizovano je više od 20 projekata ukupne vrednosti veće od 68 miliona evra.

Glavni cilj programa je unapređenje upravljanja infrastrukturnim službama u opštinama i intenzivnije investiranje u infrastrukturu kako bi bili zadovoljeni standardi EZ koji se odnose na zaštitu životne sredine i održivi ekonomski razvoj. Takođe MISP pomaže opštinama i javnim preduzećima kroz čitav proces izvođenja infrastrukturnih projekata – od prijavljivanja, studija opravdanosti (SLAP IS www.slap.skgo.org) , upravljanja budžetom - do samog sprovođenja projekta.

Za realizaciju MISP programa zadužena je **EPTISA**, španska kompanija za inženjering, koja se nalazi na čelu konzorcijuma koji čine jos dve ino-kompanije: **ROYAL HASKONING/DHV (NL)** i **VNG (NL)**.

Naziv dokumenta	Komunikacioni plan projekta regionalnog upravljanja čvrstim otpadom Pirot
Status	Završni izveštaj
Datum	11. februar 2013.
Naziv projekta	MISP program – Regionalni plan upravljanja čvrstim otpadom Deponija Muntina Padina Pirot
Broj projekta	CRIS 223 - 292 (08/SER01/13/21)
Klijent	Regionalno JKP "Regionalna deponija Pirot" i opštine (opštinska JKP) Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad
Referentni broj	P2010_52
Autor	Sanja BABIĆ - Menadžer za odnose sa javnošću, MISP IPA2008
Proverio	Margriet HARTMAN - Komunikacioni ekspert, MISP IPA2008
Odobrio	Jozef CAPKA - Vođa tima, MISP IPA2008

SADRŽAJ

1. UVOD	3
1.1 Osnove i svrha plana	3
1.2 Opšta situaciona analiza	4
1.3 Komunikacioni pristup	7
1.4 Pregled komunikacionih ciljeva	8
2. POVEĆANJE OPŠTE INFORMISANOSTI STANOVNIŠTVA O ZNAČAJU MODERNE REGIONALNE DEPONIJE, NJENIH KORISTI I PODRŠKE EU	9
2.1 Situaciona analiza	9
2.2 Komunikacioni ciljevi i ciljne grupe	9
2.3 Komunikacione poruke i alati	10
3. SMANJENJE NEPROPISNOG ODLAGANJA OTPADA I PRILJANJA ULICA NA TERITORIJI PIROTSKOG OKRUGA I PODIZANJE EKOLOŠKE SVESTI GRAĐANA	13
3.1 Situaciona analiza	13
3.2 Komunikacioni ciljevi i ciljne grupe	14
3.3 Komunikacione poruke i alati	14
4. PROMOVISANJE SEPARACIJE OTPADA NA IZVORU I SPREČAVANJE ODLAGANJA OTPADA KOJI NE POTIČE IZ DOMAĆINSTVA NA DEPONIJU	16
4.1 Situaciona analiza	16
4.2 Komunikacioni ciljevi i ciljne grupe	16
4.3 Komunikacione poruke i alati	17
5. PRIPREMITI STANOVNIŠTVO DA PRIHVATI PLAĆANJE VIŠIH NAKNADA ZA SAKUPLJANJE I ODLAGANJE OTPADA	18
5.1 Situaciona analiza	18
5.2 Komunikacioni ciljevi i ciljne grupe	18
5.3 Komunikacione poruke i alati	19
6. PROCENA	20
7. SREDSTVA	21
ANEKS 1	23

1. UVOD

1.1 OSNOVE I SVRHA PLANA

Evropska unija je iz fonda IPA2008 donirala sredstva za finansijsku podršku za realizaciju projekta "Regionalni plan upravljanja čvrstim otpadom Muntina Padina Pirot".

Program podrške razvoju infrastrukture lokalne samouprave (MISP IPA2008) podržava opštine Pirot, Babušnica, Dimitrovgrad i Bela Palanka i novoformirano regionalno JKP "Regionalna deponija Pirot", u upravljanju regionalnom sanitarnom deponijom u Pirotu, pružajući tehničku pomoć u različitim oblastima. Jedna od ovih oblasti je i definisanje adekvatnog načina komunikacije sa građanima Pirotskog okruga¹ u vezi nove regionalne sanitarne deponije, kao i podizanja opšte informisanosti građana o podršci koju EU pruža opštinama u Srbiji u razvoju komunalne infrastrukture.

Za uspešnu implementaciju projekta važno je stvoriti mogućnost da se deponijom upravlja na održiv način, u tehničkom i finansijskom smislu. Ovo podrazumeva da stanovnici Pirotskog okruga prepoznaju značaj nove sanitarne regionalne deponije i u tom pogledu značaj zaštite životne sredine u Pirotskom okrugu. Odgovornost i doprinos stanovnika u budućem odlaganju čvrstog otpada i primarne selekcije na izvoru je od velikog značaja za ostvarivanje ovog komunikacionog plana. Kako bi se podigla svest stanovnika o novoj regionalnoj deponiji, koja omogućava sanitarno odlaganje otpada u Pirotskom okrugu i kako bi se stanovništvo upoznalo sa svojim obavezama u tom pogledu, osmišljena je i prezentovana u ovom dokumentu efikasna komunikaciona kampanja. Ovaj Komunikacioni plan (koji obuhvata detaljan vremenski program realizacije predloženih komunikacionih aktivnosti) je prvi korak u realizaciji buduće kampanje/kampanja podizanja javne svesti o upravljanju čvrstim otpadom u Pirotskom okrugu i zaštiti životne sredine na tom području u celini.

Ovaj dokument je razvijen u saradnji sa predstavnicima opštinskih JKP iz Pirotskog okruga (Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad) i predstavnicima opštine Pirot, kao i uz pomoć direktora novog regionalnog JKP "Regionalna deponija Pirot". Tokom sastanaka, dogovoreno je da će regionalno JKP "Regionalna deponija Pirot" imati centralnu ulogu u odnosima sa javnošću i komunikaciji u pogledu podizanja svesti javnosti o prednostima nove regionalne sanitarne deponije i zaštiti životne sredine ovog područja.

Sva opštinska JKP Pirotskog okruga treba da prihvate ovaj komunikacioni plan kao zvaničnu Komunikacionu strategiju za naredni period. Opštinska JKP će takođe biti u mogućnosti da koriste ovaj komunikacioni plan kao referencu u svim budućim komunikacionim aktivnostima. Ovo je od velike važnosti zbog činjenice da se regionalna sanitarna deponija nalazi na lokaciji Muntina Padina u Pirotu i da zbog toga postoji značajna razlika između komunikacionog pristupa koji bi trebalo da se koristi u opštini Pirot od onog na teritoriji preostale tri opštine Pirotskog okruga.

Komunikacioni plan daje pregled ciljeva komunikacije, ciljnih grupa, komunikacionih poruka, sredstava, metoda ocenjivanja i potrebnih resursa. Ovaj plan predstavlja osnovu za dalji razvoj svake komunikacione aktivnosti u više detalja, sa relevantnim zainteresovanim stranama.

Komunikacioni plan je "dinamičan" - promenljiv dokument i moraće da se prilagođava i menja tokom vremena - neke aktivnosti i komunikacija o značaju zaštite životne sredine u Pirotskom okrugu kao što su buduće zatvaranje postojećih nelegalnih deponija u toj oblasti, dalja edukacija o pravilnom odlaganju otpada i primarnoj selekciji otpada na izvoru – prilagođavaće se u skladu sa aktuelnim okolnostima na terenu. Zbog nedostatka podrške u ljudskim resursima ili nedostatka iskustva u sprovođenju nekih komponenata/elementa ovog komunikacionog plana, preporučuje se buduća saradnja sa NVO.²

¹ Stanovnici opštine Pirot, Babušnica, Dimitrovgrad i Bela Palanka.

² Društvo za zaštitu životne sredine "Stara planina" već ima značajno iskustvo u aktivnostima iz oblasti zaštite životne sredine koje su sprovedene u Pirotskom okrugu.

1.2 OPŠTA SITUACIONA ANALIZA

U 2006. godini objavljena je Regionalna strategija upravljanja otpadom za Pirotski okrug u okviru Programa pružanja tehničke podrške opštinama istočne Srbije³ koji je finansirala EU. U ovoj strategiji razmatrani su načini prikupljanja, izdvajanja, transporta i tretmana otpada na Regionalnoj deponiji Muntina Padina.

U 2007. godini MIASP program (2003-2007), koji je finansirala Evropska unija, pripremio je Studiju izvodljivosti⁴ za projekat izgradnje i rada regionalne sanitarne deponije Muntina Padina.

Pirotski okrug se nalazi u jugoistočnom delu Republike Srbije i ima populaciju od oko 105.000 stanovnika. Administrativni centar Pirotskog okruga je opština Pirot, koja se nalazi na velikom međunarodnom saobraćajnom koridoru - "Koridor 10", koji povezuje Evropu sa Azijom. Pirotski okrug je takođe jedan od najvećih okruga Republike Srbije, sa ukupnom površinom od 1.232 km², koji obuhvata opštine Pirot, Dimitrovgrad, Bela Palanka i Babušnica.

Četiri opštine Pirotskog okruga potpisale su međuopštinski sporazum (Pirot, Babušnica, Dimitrovgrad i Bela Palanka) u cilju uspostavljanja regionalnog sistema za upravljanje čvrstim otpadom. Deponija se nalazi u opštini Pirot (Muntina Padina) blizu autoputa Bela Palanka - Pirot. Sistem upravljanja čvrstim otpadom je projektovan i izgrađen u skladu sa srpskim i evropskim standardima.

Opšti cilj projekta regionalnog upravljanja čvrstim otpadom u Pirotu bio je unapređenje zaštite životne sredine obezbeđivanjem bezbednog odlaganja čvrstog otpada na regionalnoj deponiji i izgradnja glavne deponije za odlaganje otpada u Pirotu sa svom infrastrukturom u skladu sa važećim propisima i zahtevima koje je neophodno poštovati prilikom izgradnje standardnog sistema upravljanja čvrstim otpadom.

CILJEVI PROJEKTA su:

- obezbeđivanje pouzdanog i bezbednog sakupljanja i odlaganja komunalnog otpada u skladu sa evropskim standardima u upravljanju čvrstim otpadom;
- značajno poboljšanje opšteg stanja životne sredine u opštinama;
- smanjenje/eliminisanje postojećih rizika po javno zdravlje zbog postojećih smetlišta u regionu koja su klasifikovana kao K4: (smetlišta - koja ne ispunjavaju minimalne mere zaštite, koja zahtevaju hitno zatvaranje, rekonstrukciju, i rekultivaciju) i
- master plan za zatvaranje postojećih deponija.

Novi prilazni put do mesta deponije je izgrađen i nova pokretna oprema je nabavljena za rad na deponiji (kompaktor, kamioni). Procenjeni vek trajanja deponije je 30 godina. U zavisnosti od rezultata napora usmerenih na smanjenje proizvodnje otpada, život deponije može biti značajno produžen. Izgradnja deponije sprovodi se u sledećim fazama:

- faza I - 12 godina (završena);
- faza II - 9 godina;
- faza III i IV - 9 godina.

Procena uticaja na životnu sredinu je prihvaćena od strane Vlade Srbije i Evropske agencije za rekonstrukciju.⁵

Tokom januara i februara 2013. godine, regionalno JKP "Regionalna deponija Pirot" potpisalo je sporazum o pružanju usluga u pogledu upotrebe regionalnog sistema za upravljanje i odlaganje čvrstog otpada sa sva četiri opštinska JKP:

- JKP "Komunalac", Babušnica;
- JKP "Komnis", Bela Palanka;
- JKP "Komunalac", Dimitrovgrad i
- JKP "Komunalac", Pirot.

³ Regionalna strategija upravljanja otpadom za Pirotski okrug, 26. septembar 2006. godine, u okviru Programa pružanja tehničke podrške opštinama istočne Srbije koji je finansirala EU.

⁴ Studija izvodljivosti Muntina Padina Deponija Pirot, 27. april 2007. godine, 9R5927/CvS/R2006_18/R001.

⁵ <http://ec.europa.eu/enlargement/archives/ear/serbia/serbia.htm>

Izgradnja nove regionalne sanitarne deponije na lokaciji Muntina Padina (teritorija opštine Piroć) je završena u 2010;⁶ a novo regionalno JKP "Regionalna deponija Piroć" je osnovano i u potpunosti operativno od 1. januara 2013. Upravni odbor JKP "Regionalna deponija Piroć" je osnovan i sastoji se od šest članova: tri iz Piroća i po jedan iz preostale tri opštine: Dimitrovgrad, Bela Palanka i Babušnica.

Izgradnja i implementacija linije za separaciju otpada na regionalnoj sanitarnoj deponiji je deo opštinskih planova, a očekuje se da će svi budući dogovori između Opštine Piroć i ostalih zainteresovanih strana biti zaključeni do kraja 2013. godine.

Ceremonija svečanog otvaranja Regionalne sanitarne deponije Piroć je održana 26. marta 2013. i ovaj događaj je imao veliku nacionalnu i medijsku pažnju. Ceremoniji otvaranja prisustvovali su šef delegacije EU u Republici Srbiji kao i najviši predstavnici Vlade Republike Srbije. "Regionalna deponija Piroć" je druga po redu regionalna sanitarna deponija u Srbiji, čiju izgradnju finansira EU. Prva je Duboko, Užice, koja je otvorena pre godinu dana i koja je finansirana kroz CARDS2006. Smatra se da je ovaj projekat jedan od najznačajnijih ekoloških projekata realizovanih u Piroćkom okrugu u poslednjih 20 godina - zbog velikog turističkog potencijala Stare planine.

Počev od 2008. godine, predstavnici lokalnih vlasti sve četiri opštine Piroćskog okruga promovisali su dalji razvoj jednog od najvećih projekata zaštite životne sredine u ovoj oblasti.

Jedan od najvećih **ekoloških problema je izuzetno veliki broj vidljivih nelegalnih deponija:**

- Na području opštine Piroć (i okolnih sela) postoji oko 50 nelegalnih smetlišća. Sadašnja deponija u Piroću nalazi se na trasi budućeg autoputa - Koridora 10, neposredno pre ulaska u Piroć, u blizini industrijske zone i reke Nišave. Otvorena je 90-ih godina. Projektna dokumentacija za sanaciju, rekultivaciju i zatvaranje opštinske deponije je pripremljena i spremna za implementaciju.
- Na području opštine Dimitrovgrad (i okolnih sela) postoji oko 30 nelegalnih smetlišća. Trenutna gradska deponija nalazi se u blizini sportske hale i zgrade opštine, na lokaciji vidljivoj za sve građane. Projekat sanacije i rekultivacije gradske deponije je u toku.
- Na području opštine Bela Palanka (i okolnih sela) postoji oko 30 nelegalnih smetlišća. Gradska deponija se nalazi u blizini autoputa, na lokaciji vidljivoj za sve građane. Projektna dokumentacija za sanaciju, rekultivaciju i zatvaranje je pripremljena i spremna za implementaciju.
- Na području opštine Babušnica (i okolnih sela) postoji oko 20 nelegalnih smetlišća. Gradska deponija se nalazi na vrhu brda, u blizini glavnog ulaznog puta u opštinu Babušnica, na lokaciji vidljivoj za sve građane. Projektna dokumentacija za sanaciju, rekultivaciju i zatvaranje ove deponije je pripremljena i spremna za implementaciju.

Master plan za zatvaranje postojećih smetlišća, koji je pripremljen u okviru MISP IPA2008 programa, uključuje planove za zatvaranje svih gore navedenih gradskih deponija. Opština Piroć je počela sa daljim aktivnostima na rešavanju problema budućeg finansiranja.⁷

Takođe, konstatovano je da postoji potreba za razvijanjem kreativnog komunikacionog pristupa prema stanovnicima seoskih područja u Piroćkom okrugu, a naročito **u cilju sprečavanja daljeg stvaranja novih nelegalnih deponija**.

Sistem naplate: Sve četiri opštine imaju svoja opštinska JKP (gore navedena) koja prikupljaju komunalni otpad u okviru teritorije date opštine. Nakon procesa prikupljanja, otpad se odnosi na Regionalnu sanitarnu deponiju Piroć. Mesečni računi se izdaju svim opštinskim JKP od strane JKP "Regionalna deponija Piroć".

Tarifni sistemi određuju se u svakoj opštini posebno od strane opštinskih JKP.

⁶ Privremena primopredaja radova na regionalnoj sanitarnoj deponiji u Piroću je završena 2010.

⁷ Ovo je ozbiljan problem koji može da ugrozi projekat regionalnog upravljanja čvrstim otpadom kao celinu: regionalna sanitarna deponija će biti operativna, ali postoji mogućnost da će građani nastaviti da koriste postojeće lokalne deponije u Piroćkom regionu. Ovo se smatra ozbiljnim problemom, koji će takođe uticati na komunikacionu kampanju. Stanovnici sve 4 opštine (Piroć, Dimitrovgrad, Bela Palanka i Babušnica) treba da budu informisani putem lokalnih medija o budućim opštinskim planovima za zatvaranje postojećih deponija. Komunikaciona kampanja će postići svoju svrhu samo ako su građani svesni da postoji plan za zatvaranje nelegalnih deponija od strane lokalnih vlasti. Ovo takođe utiče na buduću komunikaciju sa stanovništvom koja se odnosi na podizanje tarifa.

Komunalni račun za odlaganje čvrstog otpada pokriva 3 glavne usluge:

- sakupljanje otpada;
- transport otpada;
- odlaganje otpada.

Sistem naplate će biti uspostavljen tako da će JKP "Regionalna deponija Piroć" izdavati račune svakom od opštinskih JKP, u zavisnosti od količine otpada koju je svaka od opština odložila na sanitarnu deponiju. Ovo znači da će odluku o mogućem povećanju tarifa za građane doneti lokalne vlasti i opštinska JKP ponaosob, i da se zbog toga tarife mogu razlikovati.

Procenat naplate naknade za prikupljanje otpada u svakoj od opština trenutno nije na zadovoljavajućem nivou:

- Piroć 60% (postoji poseban komunalni račun za vodosnabdevanje i poseban račun za prikupljanje i odlaganje čvrstog otpada);
- Babušnica 46,7% (objedinjeni komunalni račun);
- Bela Palanka 50% (objedinjeni komunalni račun);
- Dimitrovgrad 52% (objedinjeni komunalni račun).

Takođe je važno naglasiti da svest stanovnika o zaštiti životne sredine i razvijenim navikama u odlaganju čvrstog otpada nisu isti u svakoj opštini. Na primer, u Beloj Palanci postoji značajan procenat romske populacije (17% stanovništva opštine Bela Palanka) - tako da je potrebno razviti drugačiji pristup komunikacije za ovu ciljnu grupu. Sa druge strane, opština Piroć ima visok procenat naplate računa, jer imaju poseban pristup građanima kada je u pitanju odlaganje otpada i primarna selekcija. Teritorija Piroć je podeljena na 3 različite zone - i svaka zona ima drugačiji pristup u sakupljanju otpada. Trenutno je najviši nivo svesti stanovnika o zaštiti životne sredine i odlaganju čvrstog otpada u opštini Piroć. Takođe, u opštini Dimitrovgrad Exchange 3 program je finansirao kampanju separacije i selekcije otpada, tako da osnova za komunikacione aktivnosti već postoji.

Mesečne račune za odlaganje čvrstog otpada štampaju opštinska JKP, i ovi računi mogu da se koriste kao sredstvo komunikacije.

Postoji plan za dalji razvoj zvaničnog sajta JKP "Regionalna deponija Piroć", kao i za dalji razvoj FB stranice: www.facebook.com/pages/JKP-Regionalna-deponija-Piroć/241269235999859?fref=ts

Trenutno se u okviru MISP IPA2008 završava studija izvodljivosti za projekat "Logističkog centra u Piroću". Centar se nalazi pored postojeće deponije grada Piroć. Centar ima za cilj da poveže železnički i drumski saobraćaj kako bi mogao da se odvija efikasan i održivi transport u skladu sa evropskim standardima.

Na osnovu medijskih izveštaja iz januara 2013. godine, trenutna svest stanovništva u Piroćkom okrugu, u pogledu nove regionalne sanitarne deponije i koristi od tog projekta, je na relativno niskom nivou. Medijska promocija Sistema regionalnog upravljanja čvrstim otpadom Piroć je praćena obraćanjem gradonačelnika sve četiri opštine građanima putem lokalnih medija, posebno tokom izbornog perioda u aprilu 2012. godine. Gruba procena je da je opšta informisanost građana u opštini Piroć oko 55%, dok se u ostalim opštinama procenjuje na 30%. Stanovništvo još uvek direktno ne oseća koristi nove deponije. Glavni razlog relativnog visokog nivoa opšte informisanosti građana Piroć o novoj regionalnoj deponiji je lokacija deponije koja se nalazi na teritoriji opštine Piroć. Dakle - komunikaciona kampanja treba da bude intenzivnija u oblastima gde je utvrđen nizak stepen opšte informisanosti.

Uočeni su brojni problemi koji mogu da naruše funkcionisanje Regionalne sanitarne deponije na održiv način. Efikasna komunikaciona kampanja može da doprinese rešavanju nekih od ovih problema.

Sledeća pitanja, u čijem rešavanju komunikacija može biti efikasno sredstvo, utvrđena su zajedno sa direktorima opštinskih JKP sve četiri opštine, predstavnicima opštine Piroć, predstavnikom NVO "Stara planina" i direktorom JKP "Regionalna deponija Piroć":

1. Povećanje opšte informisanosti stanovništva o značaju izgradnje moderne regionalne sanitarne deponije, njenih koristi i EU podrške;

2. Dalje sprečavanje nepropisnog odlaganja otpada i prljanja ulica na teritoriji Pirotskog okruga i buduće obrazovanje stanovništva o zaštiti životne sredine u Pirotskom okrugu;
3. Separacija otpada na izvoru i sprečavanje odlaganja otpada koji ne potiče iz domaćinstava⁸ na deponiju;
4. Stvaranje spremnosti kod stanovništva da plati povećane tarife za odlaganje otpada;
5. Povećanje stope naplate;

Prve četiri pomenute teme (1-4) izabrane su za dalje razmatranje u komunikacionom planu. Ove teme su prepoznate kao najurgentnije i najvažnije za održivo funkcionisanje nove regionalne sanitarne deponije u Pirotu, pa samim tim adekvatna komunikacija može odigrati važnu ulogu u postizanju ciljeva.

1.3 KOMUNIKACIONI PRISTUP

Ukoliko je planirana i sprovedena temeljno, efikasna komunikacija može značajno da doprinese postizanju održivosti projekta (u nekim slučajevima je i neophodna). Osnovni komunikacioni pristup, kao što je opisano u ovom komunikacionom planu, jeste definisanje jasnih ciljeva komunikacije u kojima sredstva komunikacije mogu efikasno doprineti da se postignu postavljani ciljevi.

Da bi bila efikasna, komunikacija treba da bude usmerena na:

- ciljeve - kod kojih komunikacija može uticati na njihovo postizanje i
- određene ciljne grupe - koje su u poziciji da doprinesu postizanju ovih ciljeva;
- sa jasnim, jednostavnim i transparentnim i porukama; i
- koristeći odgovarajuća komunikaciona sredstva.

Da bi se postigla efektivna komunikacija formulisani su različiti aspekti:

- postavljanje, koliko god je to moguće - specifičnih, merljivih, prihvatljivih, realnih i blagovremenih komunikacionih ciljeva (SMART);
- definisanje specifičnih ciljnih grupa i utvrđivanje njihovih karakteristika. Takođe, biće utvrđeni zajednički problemi (kao pripadnost manjinama, pol i životna sredina, ukoliko je to potrebno). Biće istražena rodna pripadnost, stav, jezik, komunikacioni kanali;
- priprema poruka za određenu ciljnu grupu;
- trenutni nivo svesti o datoj temi koji ciljna grupa (ili njen određeni deo) ima ili treba da postigne;
- vremenski okvir u kome ciljevi treba da se postignu;
- podsticanje dvosmerne komunikacije i prikupljanje povratnih informacija o komunikacionim aktivnostima i
- metod evaluacije sa indikatorima uspeha.

Imajući u vidu komunikacione ciljeve, specifičnosti ciljne grupe (ciljnih grupa), raspoložive resurse i rokove, razvijen je miks komunikacionih alata i poruka. Ovaj plan komunikacije opisuje kako nameravamo da prenesemo prave poruke pravim ljudima u pravo vreme.

Zvanični jezik opština je srpski. Međutim, neke od poruka će biti potrebno prevesti i na bugarski jezik, naročito za opštinu Dimitrovgrad.

U ovoj fazi, nije moguće doneti odluke o svim elementima. U zavisnosti od napretka u radu Regionalne sanitarne deponije i planiranja u saradnji sa bitnim zainteresovanim stranama – neki elementi komunikacione strategije će biti detaljno definisani i eventualno adaptirani, preformulisani ili reprogramirani. Naročito bi trebalo raditi na osmišljavanju i definisanju komunikacionih poruka u saradnji sa odgovarajućim učesnicima u kreativnom procesu. Biće potrebno razviti drugačije poruke za stanovništvo iz urbanih oblasti od onih upućenih stanovništvu iz ruralnih oblasti.

Ukupan rezultat ovog komunikacionog plana zavisi od buduće logističke i finansijske podrške lokalnih vlasti sve četiri opštine i regionalnog i opštinskih JKP. Preporučljivo je uvrstiti u opštinski budžet na godišnjem nivou i sredstva za buduće opštinske kampanje za podizanje javne svesti.

⁸ Medicinski, ambalažni, opasni otpad, itd.

1.4 PREGLED KOMUNIKACIONIH CILJEVA

Tabela 1.1 prikazuje četiri komunikaciona cilja koji predstavljaju osnovne ciljeve komunikacionog plana za projekat regionalnog upravljanja čvrstim otpadom Pirota.

Ovi ciljevi su zasnovani na situacionoj analizi iz paragrafa 1.2. Ciljne grupe i specifični ciljevi su naznačeni u ovoj tabeli. Poglavlja 2-5 opisuju svaki od ciljeva u više detalja.

Tabela 1.1: Pregled komunikacionih ciljeva

Br.	Opšti ciljevi komunikacije	Ciljne grupe	Specifični komunikacioni ciljevi
1	Povećanje opšte informisanosti stanovništva o značaju izgradnje moderne regionalne sanitarne deponije, njenim koristima i podršci EU	Stanovništvo Pirotskog okruga	Prepoznavanje značaja izgradnje savremene regionalne sanitarne deponije i EU kao važnog donatora od strane najmanje 80% stanovništva do kraja 2014.
			Prepoznavanje koristi nove regionalne sanitarne deponije od strane najmanje 80% stanovništva do kraja 2014.
2	Smanjenje nepropisnog odlaganja otpada i prljanja ulica na teritoriji Pirotskog okruga i podizanje ekološke svesti građana	Stanovništvo Pirotskog okruga	Smanjenje broja nelegalnih deponija do kraja 2014. za 20% u odnosu na 2011.
			Smanjenje obima komunalnog otpada koji prikupe čistači ulica do kraja 2014. za 20% u odnosu na 2011.
3	Promovisanje primarne separacije otpada na izvoru i sprečavanje odlaganja otpada koji ne potiče iz domaćinstva na deponiju ⁹⁻¹⁰	Domaćinstva u Pirotu, Babušnici, Dimitrovgradu, Beloj Palanci i u selima u okruženju	Da 60% stanovništva bude upoznato sa primarnom separacijom otpada na izvoru do kraja 2014.
			Da se 20% stanovništva uljuči u akciju primarne separacije otpada do kraja 2014.
			Povećati prikupljanje otpadnih elemenata koji se ponovo mogu upotrebiti do kraja 2014. za 10% u odnosu na 2011.
4	Pripremiti stanovništvo da prihvati plaćanje viših naknada za sakupljanje i odlaganje otpada	Domaćinstva u Pirotu, Babušnici, Dimitrovgradu, Beloj Palanci i u selima u okruženju	Prepoznavanje/prihvatanje razloga tarifnih promena do kraja 2014. od strane 80% stanovništva.
			Povećanje stope naplate za 15% do kraja 2014.

⁹ Ovo je dugoročni cilj koji je jedino moguće postići kada budu izgrađeni odgovarajući kolektivni centri (centri za prikupljanje otpada).

¹⁰ Medicinski, amlabažni, opasni itd.

2. POVEĆANJE OPŠTE INFORMISANOSTI STANOVNIŠTVA O ZNAČAJU MODERNE REGIONALNE DEPONIJE, NJENIH KORISTI I PODRŠKE EU

2.1 SITUACIONA ANALIZA

Priprema Studije izvodljivosti za regionalni sistem upravljanj čvrstim otpadom Muntina Padina u Pirotu počela je 2007. godine, u okviru MIASP projekta koji je finansirala EU, tako da je veliki broj stanovnika Pirotskog okruga čuo za opštinski plan rešavanja problema nelegalnih i nesanitarnih deponija na teritoriji okruga - preko lokalnih i nacionalnih medija, kao što je prethodno opisano u paragrafu 1.2. Ceremonija potpisivanja ugovora za sprovođenje projekta izgradnje regionalne sanitarne deponije u Pirotu, kojoj su prisustvovali zamenik šefa delegacije evropske unije i najviši zvaničnici Vlade Srbije, održana je 8. avgusta 2008. godine, u opštini Piroto. Implementacija projekta je počela 2008. godine, a radove na projektnoj lokaciji pratile su redovne objave u lokalnim medijima. Međutim, potrebna je dalja promocija samog projekta i podrške EU, kao i dalja promocija konkretnih koristi koje će lokalno stanovništvo imati od regionalne deponije i njenog značaja za zaštitu životne sredine u Pirotskom okrugu.

Kako bi se utvrdio stvarni procenat stanovništva koje je upoznato sa izgradnjom regionalne sanitarne deponije i njenim koristima, planirano je sprovođenje ankete putem uličnih intervjua. Ovo je dalje opisano u paragrafu 2.2.

2.2 KOMUNIKACIONI CILJEVI I CILJNE GRUPE

Opšti komunikacioni cilj ove komponente je povećanje opšte informisanosti stanovnika Pirotskog okruga o značaju izgradnje sanitarne regionalne deponije, koristima i podršci EU na ovom projektu. Ciljna grupa je čitava populacija Pirotskog okruga nezavisno od toga da li su trenutno korisnici usluge sakupljanja otpada ili ne.

Trenutna situacija i procenat opšte informisanosti opisani su u paragrafu 1.2. Planirano je ispitivanje stanovništva na ovu temu u formi sprovođenja ankete (ulični intervjui). To može da se uradi na centralnoj lokaciji, na teritoriji sve četiri opštine, na dan i u vreme kada veći broj ljudi tuda prolazi. Ljudima će biti postavljena grupa pitanja a statistika će obezbediti utvrđivanje sadašnjeg nivoa svesti građana o datoj temi. Planirano je da se ista aktivnost ponovi nakon implementacije komunikacione kampanje, kako bi se utvrdio efekat iste i procenilo da li su postavljeni ciljevi ostvareni. Takođe, na osnovu rezultata istraživanja mogu da se planiraju buduće komunikacione aktivnosti.

Svrha ankete je da se:

- proceni nivo opšte informisanosti stanovništva o postojanju nove regionalne sanitarne deponije i finansijskog učešća EU na projektu;
- proceni nivo opšte informisanosti stanovništva o koristima koje od nove regionalne sanitarne deponije mogu imati stanovništvo i životna sredina u celini;
- proceni spremnost stanovništva da plaća povećanu naknadu za odlaganje komunalnog otpada;
- koristi kao referenca o nivou opšte informisanosti stanovništva pre otpočinjanja komunikacione kampanje. Takođe, rezultati ankete obavljene na početku i na kraju komunikacione kampanje će se koristiti u konačnoj evaluaciji kako bi se izmerila efikasnost kampanje.
- koristi kao instrument povećanja opšte informisanosti kod stanovništva.

Kako bismo konkretizovali opšti komunikacioni cilj povećanja opšte informisanosti stanovništva o značaju izgradnje i koristima regionalne sanitarne deponije i podrške EU, sledeći **specifični komunikacioni ciljevi** su formulisani:

1. Prepoznavanje značaja izgradnje savremene regionalne sanitarne deponije i EU kao važnog donatora od strane najmanje 80% stanovništva do kraja 2014. godine.
2. Prepoznavanje značaja koristi nove regionalne sanitarne deponije od strane najmanje 80% stanovništva do kraja 2014. godine.

Zapravo, ova komponenta predstavlja podršku (osnovu) ostalim komponentama kao što je opisano u poglavljima 3, 4 i 5. Postizanje visokog stepena svesti (opšte informisanosti) javnosti o značaju regionalne sanitarne deponije i koristima koju građani mogu imati od nje, predstavlja osnov da stanovništvo prihvati da plaća povećanu naknadu za sakupljanje i odlaganje otpada i da se ljudi motivišu da učestvuju u primarnoj separaciji otpada na izvoru.

2.3 KOMUNIKACIONE PORUKE I ALATI

Sledeće poruke su ovde date kao početne ideje. Njih treba dalje razviti u saradnji sa svim zainteresovanim stranama:

“NE PRLJAJMO SRBIJU!”
“UMESTO DA PRLJAMO - RECIKLIRAJMO!”
“U OKVIRU NOVE DEPONIJ E OTPAD ĆE SE ODLAGATI NA ČIST I BEZBEDAN NAČIN”
“EU PODRŽAVA NAŠE GRADOVE U RAZVOJU PRIVLAČNE I ZDRAVE ŽIVOTNE SREDINE”
“SVI IMAMO KORISTI OD ČISTOG I BEZBEDNOG ODLAGANJA OTPADA”
“SAVREMENO UPRAVLJANJE OTPADOM ĆE DOPRINETI BRŽEM REGIONALNOM EKONOMSKOM RAZVOJU”
“ZELENI REGION ZA SVE NAS”
“NAŠ REGION ĆE BITI ČIST A ŽIVOT ZDRAV KROZ SAVREMENO PRIKUPLJANJE I ODLAGANJE OTPADA”
“TI ODLUČUJEŠ O SVOJOJ ŽIVOTNOJ SREDINI!”
“PRAVILNO SAKUPLJANJE I ODLAGANJE OTPADA JE OSNOVA ZA BRŽI EKONOMSKI RAZVOJ”

Da bi se pripremili za potencijalna pitanja od strane javnosti, novinara i političara, dobro je pripremiti odgovore na teme kao što su separacija otpada, poboljšanje i proširenje prikupljanja otpada, ilegalne deponije i buduće zatvaranje postojećih deponija/smetlišta, uticaj na životnu sredinu i održivi razvoj i što je najvažnije – povećanje nakada za sakupljanje i odlaganje otpada za građane koji bi trebalo da ih plaćaju. Neophodno je da budemo spremni da odgovorimo na ova pitanja, kada ih postavi ciljna grupa ili novinari. Takođe je važno da različiti partneri uključeni u opštinske službe i JKP prenose jedinstvenu poruku, tako da su građani informisani na dosledan način. Ovde su neki predlozi mogućih pitanja i odgovora:

1. PITANJE: KAKO OPŠTINA PLAĆA IZGRADNJU NOVE REGIONALNE SANITARNE DEPONIJ E?

Odgovor: Investiciono ulaganje u izgradnju deponije finansira se od strane EU, i iz nacionalnog i opštinskog budžeta. Međutim, sam rad nove regionalne deponije će biti plaćen iz opštinskog budžeta i od naknada koje građani plaćaju za sakupljanje i odlaganje otpada. Trenutno se određuju najbolji finansijski mehanizmi i nije odlučeno da li i koliko će naknade za građane porasti. Naša misija je da se poboljša zaštita životne sredine obezbeđivanjem regionalnog sistema za bezbedno odlaganje čvrstog otpada, da se značajno poboljša kvalitet života, i da se smanje rizici po zdravlje i spreči dalje zagađenje područja u blizini Stare planine.

2. PITANJE: KOJE SU DIREKTNE KORISTI ZA GRAĐANE PIROTSKOG OKRUGA?

Odgovor: Nova regionalna sanitarna deponija je u obavezi da zameni postojeće deponija/smetlišta u Pirotskom okrugu. Postojeće deponije nisu u skladu sa minimalnim ekološkim i zdravstvenim standardima zaštite i treba da budu zatvorene i dobro pokrivene u što kraćem roku kako bi se sprečili rizici po životnu sredinu i zdravlje. Svim ovim opštinama je potrebna nova sanitarna deponija, u skladu sa najboljom evropskom praksom, kako bi poboljšale zaštitu životne sredine, unapredile sanitarne i zdravstvene uslove i pratile moderno upravljanje čvrstim otpadom. Oblast koja je pokrivena uslugama prikupljanja otpada može se proširiti na više udaljenih sela, tako da nelegalno odlaganje otpada postane prošlost. Takođe, moderno upravljanje otpadom će uticati na regionalni ekonomski razvoj kroz poboljšanje investicione klime za kompanije koje bi došle u ovaj region. Dalje, pravilno upravljanje otpadom štiti našu okolinu i stvara zdrave uslove života za naše stanovništvo.

3. PITANJE: REGIONALNA DEPONIJ A SE NALAZI NA TERITORIJI OPŠTINE PIROT, A OTPAD TAKOĐE DOLAZI SA TERITORIJE PREOSTALE TRI OPŠTINE. ZAŠTO JE TO TAKO?

Odgovor: Zajedno sa relevantnim državnim institucijama identifikovali smo trenutnu lokaciju kao najpogodniju za regionalnu deponiju na teritoriji opština Pirotskog okruga. Shvatamo da je lokacija deponije osetljivo pitanje. Stare i nelegalne deponije će biti očišćene i zatvorene što će rezultirati u značajno poboljšanoj životnoj sredini na tim lokacijama. Štaviše, sa novom regionalnom deponijom, opštine Pirotskog okruga će imati priliku da pokažu da imaju modernu infrastrukturu za privlačenje investicija i stvaranje mogućnosti za zapošljavanje.

4. PITANJE: ŠTA ĆE SE DESITI SA STARIM I NELEGALNIM DEPONIJAMA/SMETLIŠTIMA?

Odgovor: Sve gradske deponija i smetlišta u Pirotskom okrugu biće zatvorene i pravilno rekultivisane. Sve četiri opštine su već pripremile projekte za ove radove.

5. PITANJE: ŠTA ZNAČI “SEPARACIJA OTPADA NA IZVORU”? KAKVU KORIST TO DONOSI? ŠTA OČEKUJETE OD GRAĐANA PIROTSKOG OKRUGA U TOM POGLEDU?

Odgovor: “Separacija otpada na izvoru” znači odvajanje različitih vrsta vrednog otpada na nivou domaćinstva ili uličnih kontejnera od strane samih građana. To donosi mnoge prednosti, kao što su: odlaganje manjih količina otpada na deponiju, stvaranje mogućnosti za ponovnu upotrebu sekundarnih sirovina, možda zarada nekog novca nakon prodaje izdvojenog vrednog otpada i tako dalje. Po mom mišljenju, građani sve četiri opštine moraju imati priliku da efikasno odvajaju svoj otpad u svojim domaćinstvima ili kancelarijama. Da bi se ovo postiglo, *sve opštine će morati da obezbede prostorije za separaciju otpada, kao što je postavljanje odgovarajućeg broja “zelenih ostrva”, gde otpad može da se odlaže u posebne kontejnere.*¹¹

6. PITANJE: OSNOVANO JE NOVO REGIONALNO JKP ZA UPRAVLJANJE NOVOM DEPONIJOM. ŠTA ĆE SE DESITI SA STARIM OPŠTINSKIM JKP KOJA SE BAVE OTPADOM? KAKO ĆE OVO NOVO REGIONALNO JKP FUNKCIONISATI?

Odgovor: Opštinska JKP su bila odgovorna za sakupljanje i odlaganje otpada. Sada, kada je osnovano novo regionalno preduzeće za odlaganje otpada, ova JKP će imati samo obavezu sakupljanja otpada. Novo JKP za upravljanje regionalnom deponijom u Pirotu biće odgovorno za prijem otpada, merenje količine otpada na kolskoj vagi, odvajanje korisnih elemenata iz otpada i konačno odlaganje otpada, na ekološki način.

7. PITANJE: ZAŠTO MORAMO DA SAČUVAMO NAŠE OKRUŽENJE? KAKVA JE VEZA IZMEĐU ŽIVOTNE SREDINE I ODRŽIVOG RAZVOJA?

Odgovor: Prirodna sredina naše planete ugrožava se alarmantnom brzinom, usled sprovođenja neodržive urbanizacije, industrijalizacije i poljoprivrede. Neodrživi trendovi u vezi sa klimatskim promenama i korišćenjem energije predstavljaju pretnju po javno zdravlje, dovode do siromaštva i socijalne isključenosti, demografskog pritiska i starenja. Nepravilno upravljanje prirodnim resursima, gubitak biodiverziteta, korišćenje zemljišta i transport i dalje postoje kao problemi dok se neprekidno javljaju i novi izazovi. Pošto ovi negativni trendovi donose osećaj hitnosti, neophodna je brza akcija, uz zadržavanje dugoročne perspektive. Glavni izazov je da se postepeno promeni naša trenutna neodrživa potrošnja, načini proizvodnje i neintegrisani pristup u kreiranju politike. Zaštita životne sredine se sve više uključuje u sve ljudske aktivnosti i u proces razvoja. Zadovoljenje naših potreba, uz istovremenu zaštitu životne sredine zove se održivi razvoj. Jednostavno rečeno - moramo da menjamo naš stav i loše navike prema našoj sredini, jer bez čistije životne sredine nema održivog razvoja.

Predloženi **komunikacioni alati** su:

- 1. U lokalnim novinskim člancima, putem zvaničnih izjava, javnih govora kao i internet prezentacija opština i regionalnog i opštinskih JKP,** neophodno je stalno emitovati jasne i upečatljive poruke upućene stanovništvu. Zapravo neke komunikacione aktivnosti su već u toku. Projekat se redovno pominje u medijima, kao i podrška EU. Međutim, neophodno je jače naglasiti koristi od regionalne deponije kao i obaveze korisnika koje treba da budu uvedene. Poruke se mogu dosledno distribuirati kroz sve medijske aktivnosti, pa čak i kasnije.
- 2. MISP je pripremio kratkometražni dokumentarni film, TV reklame, radio džinglove, bilborde i postere** o zaštiti životne sredine u oblasti otpadnih voda, snabdevanja vodom i čvrstog otpada. Svi materijali sadrže logo DEU i Vlade Republike Srbije. Ova komunikaciona sredstva će biti emitovana na lokalnim TV i radio stanicama. Bilbordi i poster i će biti postavljeni u opštinama – na javnim mestima, u školama i ustanovama. Takođe, ova sredstva će biti korištena i emitovana i na nacionalnim medijima. Ovi materijali su osnova za dalju edukaciju o zaštiti životne sredine.

¹¹ Ovo je dugoročni cilj koji je jedino moguće postići kada budu izgrađeni i otvoreni kolektivni centri za prikupljanje otpada.

3. Korišćenjem **MISP promotivnih materijala, kao i informacija u okviru zvanične internet prezentacije MISP programa, ali i organizovanjem medijskih događaja kao što su ceremonije sklapanja ugovora, otvaranja gradilišta i posete lokacijama, kao i postavljanjem gradilišnih EU tabli i panela sa informacijama o projektu** postiže se visok stepen svesti javnosti o značaju projekta i EU podrške. Ove aktivnosti su već u toku, a pokrivene su od strane MISP projekta.
4. Za početak kampanje i procenu osnovnog stanja, treba sprovesti **ankete** koje će ispitati nivo opšte informisanosti stanovništva u vezi sa projektom, njegovim koristima i doprinosom EU, pravilnim odlaganjem otpada i primarnom selekcijom otpada i plaćanjem naknade za sakupljanje i odlaganje otpada na novoj regionalnoj sanitarnoj deponiji. Ove ankete istovremeno predstavljaju aktivnost podizanja svesti o koristima nove regionalne deponije i zaštite životne sredine u celini. Najbolje bi bilo da se sa ovim aktivnostima otpočne u što kraćem roku kako bi se stekla slika o stvarnom nivou svesti javnosti pre nego kampanja počne.
5. Uz račune JKP, stanovništvu će direktno biti podeljeni **lifleti** koji će sadržati informacije o novoj regionalnoj sanitarnoj deponiji, njenim koristima i podršci EU u finansiranju projekta. Lifleti mogu da se koriste kao komunikacioni alat kojim će se uputiti različite poruke stanovništvu (takođe u vezi sa druga dva komunikaciona cilja). Liflet treba da bude privlačan, ubedljiv i edukativan kako bi pružio informacije o koristima nove regionalne sanitarne deponije, podršci EU i odgovornosti domaćinstava u čitavom procesu. Predviđeno je da ukupno tri lifleta budu podeljena tokom trajanja različitih kampanja. Prvi liflet treba da bude informativnog karaktera, pre povećanja tarifa. Opštinska JKP su glavni nosioci ove poruke i njihovi zaposleni treba da budu obučeni da uruče liflete na adekvatan način kao i da budu u stanju da odgovore na pitanja korisnika usluga na licu mesta.
6. Organizacija **događaja "otvorena vrata" od strane JKP "Regionalna deponija Piroć",** kada deponija bude bila u funkciji, kako bi se građanima prikazalo praktično funkcionisanje nove regionalne deponije i koristi koje će imati od nje. Ovo može biti organizovano posle zvaničnog otvaranja deponije i nakon toga se može odrediti tzv. "Dan otvorenih vrata". Bilo bi dobro da se slični događaji organizuju za decu školskog uzrasta (edukativni programi), omladinske i druge organizacije. Biće potrebno da se obezbedi prevoz do regionalne sanitarne deponije.

3. SMANJENJE NEPROPISNOG ODLAGANJA OTPADA I PRILJANJA ULICA NA TERITORIJI PIROTSKOG OKRUGA I PODIZANJE EKOLOŠKE SVESTI GRAĐANA

3.1 SITUACIONA ANALIZA

Trenutno još uvek postoje slučajevi nelegalnog odlaganja čvrstog otpada, posebno u područjima gde je stopa organizovanog odnošenja otpada niska. Kao što je ranije pomenuto u paragrafu 1.2, postoji veliki problem sa brojem nelegalnih deponija/smetlišta u sve četiri opštine Pirotskog okruga. Paralelno sa ovim, sve četiri gradske deponije (koje se nalaze na javnim, vidljivim mestima) su na početku procesa sanacije, rekultivacije i zatvaranja. Neke od njih, poput onih u Pirotu, Babušnici i Beloj Palanci, još uvek su u potrazi za budućim rešenjem finansiranja pripremljenih master planova.

Preporučuje se da se proces sanacije, zatvaranja i rekultivacije odvija paralelno sa ili barem neposredno nakon otpočinjanja komunikacione kampanje. Ovaj komunikacioni cilj može biti postignut samo ako građani mogu osetiti i videti stvarnu promenu i rad lokalnih vlasti u rešavanju problema nelegalnih deponija. Preduzete aktivnosti bi trebalo pratiti medijskim najavama, radio ili TV emisijama na lokalnim radio i TV stanicama. Imajući u vidu različitu ekonomsku i socijalnu strukturu stanovništva Pirotskog okruga - svako opštinsko JKP će morati da koristi drugačija sredstva komunikacije, poruke i pristup u cilju postizanja najboljih rezultata.

Takođe, zaključeno je da postoji potreba za razvijanjem kreativnog komunikacionog pristupa posebno prema stanovnicima ruralnih oblasti u Pirotskom okrugu, **u cilju sprečavanja daljeg stvaranja novih nelegalnih deponija i smetlišta.**

Kao što je opisano u paragrafu 1.2, ekološka svest u opštinama je na različitim nivoima u zavisnosti od sprovedenih lokalnih kampanja i aktivnosti preduzetih od strane opštinskih JKP. U Dimitrovgradu je projekat Exchange 3¹² već pomogao lokalnim vlastima u sprovođenju kampanje i edukacije o separaciji i primarnoj selekciji otpada. U opštini Piroto opštinsko JKP razvilo je specifičan pristup u praćenju odlaganja čvrstog otpada gde je područje grada podeljeno u tri glavne zone, tako da se na ovaj način mogu pratiti količine otpada i ponašanje građana kada je reč o odlaganju otpada. 17% stanovništva u Beloj Palanci čine Romi, tako da je zaključeno da je potrebno razviti poseban način komunikacije prema ovoj ciljnoj grupi.

Opšta ekološka svest građana je prilično niska, posebno u ruralnim oblastima. Mnogi ljudi nisu svesni efekta svog ponašanja i delovanja na životnu sredinu u svom okruženju. Nisu svesni da oni sami zavise od kvaliteta prirodnih resursa kao što su voda, zemljište i vazduh. Često nemaju tehničko znanje o tome kako sistem prirodnih resursa funkcioniše i kako oni sami utiču na taj sistem. Ne znaju i ne shvataju koji doprinos mogu pružiti u zaštiti životne sredine u svom okruženju. Važno je napomenuti da postoji fenomen gde ljudi imaju tendenciju da svoje dvorište očiste, a da otpad bace van dvorišta na javne površine. Pretpostavljaju da će čistači ulica svakako očistiti ulice. Nelegalno odlaganje smeća i prljanje ulica još uvek se dešava na teritoriji sve četiri opštine, ne u istom procentu, ali ipak, i dalje predstavlja značajan zajednički problem. Opštine su nedavno organizovale neke kampanje (kao "Očistite grad" kroz kampanju "Očistimo Srbiju" koja se sprovodila tokom mnogo godina širom Srbije sve do 2012. godine) kako bi podsetile ljude da se suzdrže od nelegalnog odlaganja i bacanja smeća. Ove akcije su bile veoma korisne i situacija se popravila, ali samo kratkoročno. Nakon kratkog perioda - nelegalne deponije i nova smetlišta su počeli da se pojavljuju na različitim ili još gore - istim lokacijama.

Uopšteno govoreći, postoji potreba za daljim obrazovanjem o negativnom uticaju ljudskog ponašanja na životnu sredinu i u tom smislu – za obrazovanjem koje bi dovelo do promene loših stečenih navika.

Kroz Program podrške opštinama istočne Srbije EU podržava i finansira izgradnju sportske dvorane i pratećih prostorija za komercijalne svrhe (aktivnosti). Buduće obrazovanje o zaštiti životne sredine mladih generacija je moguće kroz organizaciju sportskih događaja (takmičenja) tokom kojih promotivni materijali i baneri o zaštiti životne sredine mogu da se dele i distribuiraju.

¹² Projekat finansira EU.

Najvažnije je da lokalne vlasti i javna komunalna preduzeća koordinišu zajedno buduću izgradnju i otvaranje **centara za odlaganje** opasnih i drugih vrsta otpada koje nije dozvoljeno odlagati u smeće. Bez izgrađenih adekvatnih objekata – kolektivnih centara - ovaj komunikacioni cilj će biti teško postići.

3.2 KOMUNIKACIONI CILJEVI I CILJNE GRUPE

Opšti komunikacioni cilj je da se smanji nepropisno odlaganje otpada i prljanje ulica na teritoriji Pirotskog okruga. **Specifični komunikacioni ciljevi** su formulisani na sledeći način:

1. Smanjenje broja nelegalnih deponija za 20% u odnosu na 2011, do kraja 2014. godine;
2. Smanjenje količine sakupljenog uličnog otpada od strane čistača ulica za 20% u odnosu na 2011. do kraja 2014. godine.

Ciljevi su ambiciozno postavljeni, a dosta toga zavisi i od stvarnog proširenja oblasti pokrivene uslugom sakupljanja otpada i konkretnog uspostavljanja zakonske regulative¹³ u vezi sa nepropisnim odlaganjem otpada i bacanjem smeća. Takođe, kao što je opisano u paragrafima 1.2 i 3.1 - ciljne grupe će morati da budu formirane ne samo na osnovu toga da li je u pitanju urbano ili ruralno stanovništvo – već i na osnovu starosti, nivoa obrazovanja, društvenih i kulturnih indikatora.

Detaljno definisanje ciljnih grupa treba da se uradi od strane opštinskih JKP i u skladu sa postojećim problemima unutar teritorije svake od opština.

3.3 KOMUNIKACIONE PORUKE I SREDSTVA

Sledeće poruke su okvirno definisane. Kao što je pomenuto ranije, u okviru urbanih i ruralnih područja, kao i za određene ciljne grupe, poruke će možda morati da budu drugačije.

“DA LI I TEBI SMETA SMEĆE NA ULICI?”
“ZAJEDNO MOŽEMO UČINITI NAŠ GRAD ČISTIM”
“SMEĆU JE MESTO U KANTI ZA SMEĆE!”
“SVO SMEĆE TREBA DA ZAVRŠI NA NOVOJ REGIONALNOJ DEPONIJII!”
“NE PRLJAJMO SRBIJU!”
“DOKAŽIMO DA NISMO OVAKVI! MENJAJMO NAVIKE, ČUVAJMO NAŠU ŽIVOTNU SREDINU!”

Predloženi **komunikacioni alati** su:

1. Ideja je da se organizuje **konkurs za građane** za najšokantnije, najlepše ili najsmešnije **fotografije lokacija sa mnogo otpada ili sa nezakonito odloženim otpadom**. Građani će moći da pošalju (ili prebace na određeni sajt) ove fotografije (u digitalnom formatu), opštinskom JKP. Žiri sačinjen od predstavnika opštinskih JKP će izabrati one najbolje, koje će biti objavljene u lokalnim novinama. Svakog meseca jedna oblast na teritoriji opštine može biti izabrana od strane svih stanovnika kao “najzelenija” (najuređenija), a poseban članak možete biti objavljen o ovom području opštine kao opštinskoj zelenoj zoni. Na ovaj način, građani mogu da se organizuju i poboljšaju svoje neposredno okruženje sakupljanjem otpada, reciklažom ili pokretanjem neke druge aktivnosti u oblasti zaštite životne sredine. Neka vrsta nagrade bi takođe mogla biti pozitivno sredstvo koje bi uticalo na proaktivni pristup građana.
2. Organizacija **manifestacije “Očistimo grad”** eventualno na međunarodni Dan planete Zemlje (22. april) ili tokom Zelene nedelje u maju/junu svake godine. Lokacije sa fotografija poslatih za takmičenje, opisano u odeljku pod brojem 1 gore, mogu biti posećene i očišćene. Izrađuju se fotografije nakon čišćenja lokacija, koje kasnije mogu biti objavljene, kako bi se pokazala razlika između lokacija pre i posle čišćenja. Ovo je početak praćenja ovih lokacija. Treba motivisati stanovništvo (odrasle, decu, škole) da redovno fotografišu iste lokacije i prate napredak. U Skupštini opštine može da se organizuje izložba pobjedničkih fotografija. Ovom prilikom, mogu se deliti među građanima neke obrazovne brošure o negativnim efektima zagađenja i važnosti zaštite životne sredine.

¹³ Uspostavljanje komunalne policije i sistema kazni za nepropisno odlaganje otpada.

3. Pored aktiviranja stanovništva uz pomoć komunikacionih kampanja, takođe je preporučeno jačati suprotstavljanje nekontrolisanom bacanju i nezakonitom odlaganju smeća. Na ovaj način, komunikacija i primena mogu ojačati jedna drugu. Komunalna policija ima mandat da sprovede zakon o nekontrolisanom bacanju i nezakonitom odlaganju smeća. Komunalna policija bi se više fokusirala na kršenje ovog zakona u koliko bi se komunikaciona kampanja paralelno sprovodila. U tom periodu, **komunalna policija će se više fokusirati na opominjanje ljudi koji nekontrolisano bacaju ili nelegalno odlažu otpad.**
4. MISP je pripremio **kratkometražni dokumentarni film, TV reklame, radio džinglove, bilborde i postere** o zaštiti životne sredine u oblasti otpadnih voda, snabdevanja vodom i čvrstog otpada. Svi materijali sadrže logo DEU i Vlade Republike Srbije. Ova komunikaciona sredstva će biti emitovana na lokalnim TV i radio stanicama. Bilbordi i poster i će biti postavljeni u opštinama – na javnim mestima, u školama i ustanovama. Takođe, ova sredstva će biti korištena i emitovana i na nacionalnim medijima. Ovi materijali su osnova za dalju edukaciju o zaštiti životne sredine.
5. **Edukativne radionice za škole** u organizaciji regionalnog i opštinskih JKP i predstavnika profesora iz škola na mesečnoj osnovi. Zaposleni u JKP mogu organizovati edukativne radionice, a deca mogu da uče o negativnim aspektima daljeg zagađivanja prirode i pozitivnim efektima pravilnog odlaganja otpada. Deca takođe mogu da igraju u školskoj predstavi o značaju zaštite životne sredine na kraju svake školske godine.
6. **Organizacija sportskih manifestacija** za osnovne i srednje škole u renoviranom Sportskom centru u Pirotu, gde bi se glavni slogan i poruke odnosili na zaštitu životne sredine u Pirotskom okrugu.¹⁴
7. **Informacioni centar regionalnog JKP** koji će pružiti sva potrebna objašnjenja o pravilnom načinu odlaganja otpada i tačnim lokacijama - centrima za prikupljanje otpada. (help-desk).
8. **Obrazovne misije u ruralnim oblastima (selima)** na "trasi nelegalnih smetlišta". Ova aktivnost može biti organizovana od strane regionalnog ili opštinskih JKP. Zaposleni iz JKP, koji su prošli određenu obuku, mogu da posete svako seosko domaćinstvo u cilju upoznavanja članova seoskih domaćinstava sa negativnim uticajem nelegalnih smetlišta, da podele neke letke i brošure, kao i da pokažu neke snimke "pre" i "posle" sanacije nelegalnih deponija. Obrazovne misije mogu biti organizovane u periodu od dva meseca, ali i duže ukoliko je to potrebno.
9. **Uspostavljanje i promocija "zona komunalnog otpada"** gde stanovnici ruralnih područja mogu da odlože svoj komunalni otpad u odgovarajuće kontejnere, sa, ukoliko je to moguće, separacijom otpada na licu mesta. Jednom nedeljno, kamioni JKP mogu da sakupe komunalni otpad koji se odlaže u ovim zonama komunalnog otpada. Sa finansijske tačke gledišta, neki privatni investitori mogu da budu uključeni u dalje finansiranje tih aktivnosti, a kamioni mogu biti opremljeni promotivnim banerima koji će nositi slogan iz javne kampanje za buduću zaštitu životne sredine u Pirotskom okrugu (društvena odgovornost kompanija).

¹⁴ Kroz Program podrške opštinama istočne Srbije EU je finansirala izgradnju sportske dvorane i pratećih prostorija za komercijalne svrhe (aktivnosti). Buduće obrazovanje mladih generacija o zaštiti životne sredine je moguće kroz organizaciju sportskih događaja (takmičenja) na kojim mogu da se dele i distribuiraju promotivni materijali i baneri o zaštiti životne sredine.

4. PROMOVISANJE SEPARACIJE OTPADA NA IZVORU I SPREČAVANJE ODLAGANJA OTPADA KOJI NE POTIČE IZ DOMAĆINSTVA NA DEPONIJU

4.1 SITUACIONA ANALIZA

Trenutno, u većini opština Pirotskog okruga, PET boce se prikupljaju zasebno na izvoru. Postoji poseban kontejner za ovu vrstu otpada. Pojedinci romske nacionalnosti prikupljaju i dostavljaju na deponiju karton za preradu. Mesečno se prikupi za preradu oko 4,8 tona kartona. Podaci u studiji izvodljivosti nisu ažurirani, što će svakako morati da se uradi pre početka kampanje. JKP "Regionalna deponija Piroć" ima planove za dalju izgradnju linije za separaciju otpada na deponiji, kada svi tehnički uslovi na regionalnoj deponiji budu ispunjeni. Predviđeno je da se 30% svog otpada reciklira.

Smanjenje količine generisanog otpada je prioritet i predstavlja osnov dobre prakse u upravljanju otpadom. Jedan od osnovnih principa koji se primenjuju u oblasti upravljanja otpadom je princip blizine, što znači da tretman otpada treba otpočeti što je moguće bliže mestu njegovog nastanka. Poseban značaj primene primarne separacije otpada na mestu nastanka (u domaćinstvima, ustanovama i preduzećima) ogleda se u činjenici da se iz otpada izdvajaju kvalitetni ("nekontaminirani") materijali koji imaju daleko veću cenu na tržištu prerađivih otpadnih materijala (od onih sa npr. separacione linije) i koji doprinose ostvarivanju značajnog profita.

Dalja pojava nekontrolisanih tokova otpada (otpad u industriji, rudarstvu, poljoprivredi, građevinarstvu, opasni otpad, medicinski otpad, otpad iz klanica, glomazan otpad, stari automobili, ambalažni otpad, itd) će potkopati uspeh i prihvatanje čitave šeme upravljanja čvrstim otpadom. **Kao što je pomenuto u prethodnim odeljcima, ključno je da JKP sve četiri opštine i JKP "Regionalna deponija Piroć" informišu građane o tačnim lokacijama (kolektivnim centrima za odlaganje otpada) i načinima za buduće odlaganje opasnih i drugih vrsta otpada, koje nije dozvoljeno odlagati u klasične kontejnere za smeće.**

U ovom trenutku tačno sprovođenje primarne separacije otpada nije poznato, osim već pomenutih aktivnosti separacije i selekcije otpada u opštini Dimitrovgrad, koje su finansirane kroz Exchange 3 program. JKP koja se bave upravljanjem otpadom u sve četiri opštine treba da budu uključena u dalji razvoj ove komunikacione kampanje.

Trenutno postoje centri za odlaganje nekih specifičnih vrsta otpada:

- medicinski otpad se odlaže u postrojenju za spaljivanje medicinskog otpada pri gradskoj bolnici;
- električni otpad - JKP planira dalju izgradnju centra za reciklažu električnog otpada 2013/2014. Neke tipove ovakvog otpada prikupila je kompanija Tigar;
- građevinski otpad - postoji lokacija za ovu vrstu otpada.

JKP za upravljanje komunalnim otpadom iz sve četiri opštine su glavni akteri u sprovođenju ovog komunikacionog cilja.

4.2 KOMUNIKACIONI CILJEVI I CILJNE GRUPE

Opšti komunikacioni cilj je da se promoviše odvajanje otpada na izvoru i sprečavanje odlaganja otpada koji ne potiče iz domaćinstva na deponiju.

Specifični komunikacioni ciljevi su formulisani na sledeći način:

1. Da 60% stanovništva bude upoznato sa separacijom otpada na izvoru do kraja 2014. godine.
2. Da se 20% stanovništva aktivno uključi u akciju primarne separacije otpada do kraja 2014. godine.
3. Da se poveća sakupljanje ponovno upotrebljivih materijala iz otpada za 10% u odnosu na 2011, do kraja 2014.

Kao što je opisano u paragrafima 1.2 i 3.1 - ciljne grupe će morati da budu formirane ne samo na osnovu toga da li je u pitanju urbano ili ruralno stanovništvo – već i na osnovu starosti, nivoa obrazovanja, društvenih i kulturnih indikatora. Takođe, važno je naglasiti da ovi komunikacioni ciljevi mogu da se postignu samo ukoliko odgovarajući centri za prikupljanje i odlaganje otpada budu izgrađeni i ukoliko funkcionišu kako treba. Znanje o separaciji otpada na izvoru neće imati nikakvo pozitivno značenje ako opštine ne budu imale centre za prikupljanje otpada određenih kategorija.

Postavljanje potrebnih kanti za odlaganje pojedinih vrsta otpada sa parolama iz javne kampanje o zaštiti životne sredine, u svakoj ulici na teritoriji sve četiri opštine, je dobro rešenje za dalje obrazovanje o značaju reciklaže.

Detaljno definisanje ciljnih grupa treba da se uradi od strane opštinskih JKP i u skladu sa postojećim problemima unutar oblasti svake od opština.

4.3 KOMUNIKACIONE PORUKE I SREDSTVA

Sledeće poruke su okvirno definisane:

“OTPAD IMA VREDNOST”
 “UMESTO DA PRLJAMO, RECIKLIRAJMO!”
 “PONOVA UPOTREBA NEKIH ELEMENATA IZ OTPADA SMANJUJE TROŠKOVE ODLAGANJA OTPADA”

Sledeći **komunikacioni alati** su predviđeni za pomenute komunikacione ciljeve:

1. U **lokalnim novinskim člancima, putem zvaničnih izjava, javnih govora kao i internet prezentacija regionalnog i opštinskih JKP**, neophodno je stalno emitovati jasne i upečatljive poruke upućene stanovništvu. Zapravo neke komunikacione aktivnosti su već u toku. Projekat se redovno pominje u medijima, kao i podrška EU. Međutim, neophodno je jače naglasiti koristi od regionalne deponije, značaj pravilne selekcije otpada – reciklaže, kao i obaveze korisnika koje treba da budu uvedene. Poruke se mogu dosledno distribuirati kroz sve medijske aktivnosti, pa čak i kasnije.
2. **MISP je pripremio kratkometražni dokumentarni film, TV reklame, radio džinglove, bilborde i postere o zaštiti životne sredine u oblasti otpadnih voda, snabdevanja vodom i čvrstog otpada.** Svi materijali sadrže logo DEU i Vlade Republike Srbije. Ova komunikaciona sredstva će biti emitovana na lokalnim TV i radio stanicama. Bilbordi i poster i će biti postavljeni u opštinama – na javnim mestima, u školama i ustanovama. Takođe, ova sredstva će biti korištena i emitovana i na nacionalnim medijima. Ovi materijali su osnova za dalju edukaciju o zaštiti životne sredine.
3. **Davanje saveta o načinima smanjivanja stvaranja otpada i odvajanja određenih frakcija otpada** u lifletu koji se distribuira domaćinstvima uz redovni račun za komunalne usluge. Opštinska JKP su glavni nosioci ove poruke i njihovi zaposleni treba da budu obučeni da uruče liflete na prijemljiv način kao i da budu u stanju da odgovore na pitanja korisnika usluga na licu mesta. Ovo je drugi liflet u nizu od tri.
4. **Obrazovne misije u ruralnim oblastima (selima)** na “trasi nelegalnih smetlišta”. Ova aktivnost može biti organizovana od strane regionalnog i opštinskih JKP. Zaposleni iz JKP, koji su prošli određenu obuku, mogu da posete svako seosko domaćinstvo u cilju upoznavanja seoskih domaćinstava sa negativnim uticajem nelegalnih smetlišta, da podele liflete i brošure, kao i da pokažu neke snimke “pre” i “posle” sanacije nelegalnih deponija. Obrazovne misije mogu biti organizovane u periodu od dva meseca, a efekti se mogu meriti brojem nelegalnih smetlišta koja su trajno zatvorena. **Tokom misija, brošure o značaju primarne selekcije otpada na izvoru mogu da se podele domaćinstvima.**
5. Osnivanje **Eko-timova**, videti www.empovermentinstitute.net/glh/. “Originalni” GAP program, koji je testiran i poboljšan u 20 zemalja od 1990. godine, donosi merljivu promenu ponašanja za period od samo nekoliko nedelja. Eko-timovi pomažu domaćinstvima da se smanji negativan uticaj na životnu sredinu i da se uštedi novac. U zavisnosti od zajednice, učesnici Eko-tima, u proseku postignu godišnju uštedu resursa za odlaganje otpada od 41-51%. Ovi efekti se ne gube već se nastavljaju i čak povećavaju tokom vremena. Osnovni program se isporučuje kroz timske sastanke podržane od strane trenera, a uz upotrebu Eko-tim sveske. Ovi timovi mogu biti komšije, zaposleni u preduzeću, ili škole.
6. **Edukativne radionice za škole** koje organizuje regionalno ili opštinska JKP i predstavnici profesora iz škola na mesečnoj osnovi. Deca mogu da nauče o osnovama primarne selekcije otpada (školske interaktivne radionice na temu separacije otpada na izvoru).
7. Uključiti u **emisiju otvorenog tipa na lokalnim TV i/ili radio stanicama intervju sa direktorom regionalnog JKP i/ili predsednikom opštine**, tokom koje će se objasniti značaj primarne selekcije otpada. Emisija bi mogla da ima otvorene telefonske linije, kako bi građani mogli da se uključe u program i postave svoja pitanja.

5. PRIPREMITI STANOVNIŠTVO DA PRIHVATI PLAĆANJE VIŠIH NAKNADA ZA SAKUPLJANJE I ODLAGANJE OTPADA

5.1 SITUACIONA ANALIZA

Kao što je pomenuto u paragrafu 1.2, tarifne sisteme za sakupljanje, prenos i odlaganje otpada, u svakoj opštini posebno, utvrđuje opštinsko JKP na mesečnom nivou.

Sistem naplate će biti uspostavljen tako što će JKP "Regionalna deponija Pirot" izdavati fakture svakom od opštinskih JKP, u zavisnosti od količine otpada koji je odložen na regionalnoj sanitarnoj deponiji. To znači da će odluku o mogućem povećanju tarifa donositi lokalne vlasti i opštinska javna komunalna preduzeća pojedinačno.

Međutim, spremnost da se plate veći računi može da se stimuliše porukama o koristima koje novoizgrađena regionalna sanitarna deponija donosi.

Kako bi se stvorila spremnost da se plati povećana cena naknade za sanitarno odlaganje otpada, sledeće prednosti nove regionalne sanitarne deponije treba da budu saopštene građanima:

- nova deponija pruža najbolju zaštitu zdravlja građana;
- nova deponija će zaštititi životnu sredinu od zagađenja otpadom;
- nova infrastruktura i sistem za odlaganje otpada mogu da se koriste za privlačenje (stranih) ulaganja i stvaranje mogućnosti za zapošljavanje u isto vreme;
- stare deponije/smetlišta u svakoj od opština će biti zatvorene na odgovarajući način kako bi se sveo na minimum dalji nepovoljan uticaj koji ova mesta imaju na zdravlje ljudi i životnu sredinu;
- usluga sakupljanja otpada će biti proširena i na sela, na teritorijama ovih opština, koja nisu bila ranije obuhvaćena uslugama i
- nelegalne deponije u ruralnom području će biti očišćene, a zdravstveni i ekološki uslovi poboljšani. Formiranje novih nelegalnih deponija će biti sprečeno.

Doprinos građana u pravilnom upravljanju otpadom je neophodan u sledećem:

- prestanak nepropisnog bacanja i nezakonitog odlaganja otpada;
- smanjenje proizvodnje otpada i time smanjenje količine odloženog otpada na deponiji što bi produžilo vreme trajanja deponije i time smanjilo naknade za odlaganje otpada za građane;
- separacija otpada na izvoru koja će doprineti ponovnoj upotrebi nekih frakcija otpada i produžiti vek trajanja deponije;
- plaćanje računa za odnošenje otpada.

Planirano je da će naknade koje građani plaćaju za sakupljanje i odlaganje otpada biti povećane kako bi se pokrili troškovi funkcionisanja novog sistema upravljanja otpadom. Spremnost građana da plaćaju više za usluge odlaganja otpada može da bude ograničena.

5.2 KOMUNIKACIONI CILJEVI I CILJNE GRUPE

Opšti komunikacioni cilj je da se stvori spremnost kod građana Pirotskog okruga da plate povećanu naknadu za sakupljanje i odlaganje otpada.

Specifični komunikacioni ciljevi su formulisani na sledeći način:

- razumevanje i prihvatanje razloga tarifnih promena do kraja 2014. godine od strane 80% stanovništva;
- povećanje stope naplate za 15% do kraja 2014. godine.

Kao što je opisano u paragrafima 1.2 i 3.1 - ciljne grupe će morati da budu formirane ne samo na osnovu toga da li je u pitanju urbano ili ruralno stanovništvo – već i na osnovu starosti, nivoa obrazovanja, društvenih i kulturnih indikatora.

Detaljno definisanje ciljnih grupa treba da se uradi od strane opštinskih JKP u skladu sa postojećim problemima unutar teritorije svake od opština.

5.3 KOMUNIKACIONE PORUKE I SREDSTVA

Sledeće poruke su okvirno definisane:

“EKONOMSKE CENE - VISOK KVALITET USLUGA”
 “KAKO BI SMO DOPRINELI ČISTIJEJ REGIONU, SVAKO MORA DA PLATI ZA PRIKUPLJANJE SVOG OTPADA”
 “TI ODLUČUJEŠ O SVOJOJ ŽIVOTNOJ SREDINI!”

Sledeći **komunikacioni alati** su predviđeni za pomenute komunikacione ciljeve:

- U lokalnim novinskim člancima, putem zvaničnih izjava, javnih govora kao i internet prezentacija opština i regionalnog/opštinskih JKP**, neophodno je stalno emitovati jasne i upečatljive poruke upućene stanovništvu. Nove tarife treba da budu predstavljene stanovništvu u ranoj fazi i njihovo uvođenje mora da bude opravdano na jasan i postojan način. Iako ovo možda nije popularna poruka, ona je neophodna kako bi ulaganje u regionalnu deponiju bilo održivo.
- MISP je pripremio kratkometražni dokumentarni film, TV reklame, radio džinglove, bilborde i postere o zaštiti životne sredine u oblasti otpadnih voda, snabdevanja vodom i čvrstog otpada.** Svi materijali sadrže logo DEU i Vlade Republike Srbije. Ova komunikaciona sredstva će biti emitovana na lokalnim TV i radio stanicama. Bilbordi i poster i će biti postavljeni u opštinama – na javnim mestima, u školama i ustanovama. Takođe, ova sredstva će biti korištena i emitovana i na nacionalnim medijima. Ovi materijali su osnova za dalju edukaciju o zaštiti životne sredine.
- Korišćenjem **MISP promotivnih materijala, kao i informacija u okviru zvanične internet prezentacije MISP programa, ali i organizovanjem medijskih događaja kao što su ceremonije sklapanja ugovora, otvaranja gradilišta i posete lokacijama, kao i postavljanjem gradilišnih EU tabli i panela sa informacijama o projektu postiže se visok stepen svesti javnosti o značaju projekta i EU podrške.** Ove aktivnosti su već u toku, a pokrivene su od strane MISP projekta.
- Uz račune JKP, stanovništvu će direktno biti podeljeni i **lifleti** koji će sadržati informacije o promeni naknada za odlaganje otpada i koristima nove deponije. Lifleti mogu da se koriste kao komunikacioni alat kojim će se uputiti različite poruke stanovništvu (takođe u vezi sa druga dva komunikaciona cilja). Liflet treba da bude privlačan, ubedljiv i edukativan kako bi pružio informacije o koristima nove regionalne sanitarne deponije, i odgovornosti domaćinstava u čitavom procesu. Gradska JKP su glavni nosioci ove poruke i njihovi zaposleni treba da budu obučeni da uruče liflete na adekvatan način kao i da budu u stanju da odgovore na pitanja korisnika usluga na licu mesta, a posebno na pitanja koja se tiču razloga povećanja tarifa. Računi će prikazivati naknadu za odlaganje otpada kao posebnu stavku. Ovo je poslednji liflet od ukupno tri.
- Anketu** - putem koje će se proceniti nivo opšte informisanosti stanovništva o značaju deponije, njenih koristi i doprinosa EU (kraj kampanje), spremnost da se grad održi čistim, upoznatost sa separacijom otpada i spremnost za plaćanje usluga odlaganja otpada - treba ponoviti na kraju projekta kako bi se uporedili rezultati sa istom anketom sprovedenom na početku projekta (videti paragraf 2.3). Ove ankete u isto vreme podižu svest javnosti o značaju regionalne sanitarne deponije i zaštiti životne sredine.
- Uključiti u **emisiju otvorenog tipa na lokalnim TV i/ili radio stanicama intervju sa direktorom regionalnog JKP i/ili predsednikom opštine**, tokom koje će se objasniti potreba za podizanjem naknada za prikupljanje i odlaganje otpada. Emisija bi morala da ima otvorene telefonske linije, kako bi građani mogli da se uključe u program i postave pitanja. Građani obavezno treba da budu informisani o centrima za buduće odlaganje opasnih i drugih vrsta otpada koji nije dozvoljeno odlagati u smeće.
- Obrazovne misije u ruralnim oblastima (selima)** na “trasi nelegalnih smetlišta”. Ova aktivnost može biti organizovana od strane regionalnog ili opštinskih JKP. Zaposleni iz JKP, koji su prošli određenu obuku, mogu da posete svako seosko domaćinstvo u cilju upoznavanja seoskih domaćinstava sa negativnim uticajem nelegalnih smetlišta. Oni takođe mogu da rade na podizanju nivoa svesti stanovništva o značaju pravilnog odlaganja otpada, kao i da objasne razloge promene tarifa.

6. PROCENA

Da bi se procenio efekat komunikacione kampanje, utvrđen je određeni broj evaluacionih indikatora:

1. Ankete će biti sprovedene na teritoriji Pirotskog okruga kako bi se prikupile informacije o znanju, stavovima i ponašanju ljudi u vezi sa razvojem i koristima od nove regionalne deponije, zaštitom životne sredine, promenama u tarifnom sistemu i novim uslugama odlaganja otpada. Planirano je da se intervjui sprovedu pre i posle komunikacione kampanje kako bi se utvrdio njen uticaj.
2. Broj objava u medijima (novine, TV i radio) i na internet stranama;
3. Količina podeljenog MISP promotivnog materijala, broj poseta MISP sajtu, broj pamfleta, izveštaja sa događaja, objavljenih vesti u štampi i objavljenih fotografija;
4. Broj bilborda i postera postavljenih u opštini i procenu broja ljudi koji su videli bilbord/ poster;
5. Broj emitovanja televizijskih spotova, kratkometražnog filma i radio džinglova;
6. Broj distribuiranih lifleta;
7. Broj posetilaca događaja "otvorena vrata";
8. Broj fotografija dobijenih na takmičenju za najbolju fotografiju koja prikazuje nepropisno odlaganje smeća i prljanje ulica i javnih površina;
9. Broj učesnika na događaju "očistimo grad";
10. Količina prikupljenog korisnog materijala iz otpada u tonama;
11. Količina odloženog otpada na deponiji po stanovniku (preostao posle separacije);
12. Broj uručenih računa sa porukom uvođenja naknade za odlaganje otpada;
13. Broj telefonskih poziva tokom TV emisije;
14. Broj nastupa u medijima;
15. Broj održanih obrazovnih radionica i broj učenika koji su učestvovali u njima;
16. Broj zatvorenih nelegalnih deponija i broj sprovedenih obrazovnih misija;
17. Broj sportskih manifestacija i učesnika na njima;
18. Broj kontakata sa informativnim centrom;
19. Broj misija Eko timova i broj ljudi uključenih u ove aktivnosti;
20. Broj učesnika na obuci za zaposlene u JKP u oblasti odnosa sa potrošačima i komunikacionim tehnikama.

7. SREDSTVA

Tabela sadrži **okvirnu procenu** ljudskih i finansijskih resursa potrebnih za implementaciju komunikacione kampanje. Budžetske linije i iznosi po aktivnostima u tabeli bi trebalo da se odrede u odnosu na realnu situaciju na terenu i potrebe u trenutku sprovođenja komunikacionog plana. Kao što je navedeno u odeljku 1.3 ukupan rezultat ovog komunikacionog plana zavisi od buduće logističke i finansijske podrške lokalnih vlasti sve četiri opštine, regionanog JKP i opštinskih JKP. Preporučljivo je uvrstiti u opštinski budžet na godišnjem nivou i sredstava za buduće opštinske kampanje za podizanje javne svesti.

Komunikacioni alati	Ljudski resursi	Finansijski resursi	Troškovi (€) MISP budžeta	Troškovi (€) JKP i opština
Lokalni novinski članci, zvanične najave gradonačelnika i javni govori, sajтови opština, JKP	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot"	Nema dodatnih troškova	0	0
MISP Promotivni materijali, MISP websajt, lifleti, medijski događaji, EU gradilišne table i paneli sa informacijama o projektu	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot" i JKP "Regionalna deponija Pirot" i MISP	MISP će pokriti troškove promotivnog materijala a opštine i Regionalno JKP će pokriti troškove organizacije događaja	5.000	2.000
MISP kratkometražni dokumentarni film, TV reklame radio, bilbordi i poster	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot" i JKP "Regionalna deponija Pirot" i MISP	Proizvodnja dokumentarnog filma, radio i TV spotova i postera iz MISP budžeta. Troškovi za bilbord i postere, TV i radio emitovanja pokriće opštine i Regionalno JKP	3.200	5.000
Organizacija događaja "Otvorena vrata"	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot"	Opštine, opštinska JKP i Regionalno JKP	0	1.000
Tri lifleta sa računima za odnošenje smeća kojima se objašnjavaju prednosti nove deponije, daju saveti za smanjivanje i separaciju otpada i obrazlažu tarifne promene	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot"	Opštine, opštinska JKP, regionalno JKP i MISP. MISP će dizajnirati letak, štampanje i distribuciju brošure preuzeće opštinska/regionalno JKP	500	36.000
Ankete za podizanje i procenu opšte informisanosti stanovništva o značaju deponije, njenih prednosti i doprinosa EU (početak kampanje), spremnost da se grad održi čistim, odvajanje otpada i plaćanje za usluge odnošenja otpada	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot" i MISP uz podršku NVO	Opštine, opštinska JKP, i regionalno JKP	0	6.000
Konkurs za građane - fotografisanje lokacija sa puno otpada ili mesta nezakonitog odlaganja otpada i objavljivanje odabranih fotografija u lokalnim novinama	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot"	Opštine, opštinska JKP, regionalno JKP	0	5.000
"Očistite grad" dešavanje na dan obeležavanja Dana planete Zemlje (22. aprila) ili u toku "zelene nedelje" u maju mesecu	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot"	Opštine, opštinska JKP, regionalno JKP	0	15.000
Komunalna policija	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot"	Nema dodatnih troškova	0	0
Emisije na lokalnom radiju i TV stanicama sa direktorom JKP i / ili predsednikom opštine, sa otvorenim telefonskim linijama kako bi građani mogli da se uključe u razgovor.	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot" i MISP	Nema dodatnih troškova	0	0
Eko-timovi, vidi www.empovermentinstitute.net/glh/	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot"	Opštine, opštinska JKP, regionalno JKP	0	15.000
Edukativne radionice za škole koje organizuje regionalno JKP, opštinska JKP i predstavnici škola, na mesečnoj osnovi	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot"	Opštine, opštinska JKP, regionalno JKP	0	2.000

Komunikacioni alati	Ljudski resursi	Finansijski resursi	Troškovi (€) MISP budžeta	Troškovi (€) JKP i opština
Obrazovne misije u ruralnim oblastima (selima) na "trasi nelegalnih smetišta"	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot"	Opštine, opštinska JKP, regionalno JKP	0	1.000
Organizacija sportske manifestacije za učenike osnovnih i srednjih škola u renoviranom sportskom centru u opštini Pirot	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot" i osnovne i srednje škole u Pirotskom okrugu, Sportski centar Pirot	Opštine, opštinska JKP, regionalno JKP	0	5.000
Info pult JKP "Regionalna deponija Pirot" / centar za informacije opštinskih JKP	Opštine Pirot, Babušnica, Bela Palanka i Dimitrovgrad, opštinska JKP i JKP "Regionalna deponija Pirot"	Nema dodatnih troškova	0	0
Ukupno			8.700	93.000

ANEKS 1

PROGRAM SPROVOĐENJA KOMUNIKACIONOG PLANA ZA PROJEKAT REGIONALNOG UPRAVLJANJA ČVRSTIM OTPADOM U PIROTU

Program sprovođenja komunikacionog plana za projekat regionalnog upravljanja čvrstim otpadom u Pirotu			Jednogodišnji period trajanja kampanje												
Br	Opšti ciljevi komunikacije	Komunikacioni alati	1. mesec	2. mesec	3. mesec	4. mesec	5. mesec	6. mesec	7. mesec	8. mesec	9. mesec	10. mesec	11. mesec	12. mesec	
1	Povećanje opšte informisanosti stanovništva o značaju izgradnje moderne regionalne deponije, njenih koristi i podrške EU	U lokalnim novinskim člancima, putem zvaničnih izjava, javnih govora kao i internet prezentacija opština i JKP, neophodno je stalno emitovati jasne i upečatljive poruke stanovništvu	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		MISP kratkometražni dokumentarni film na temu zaštite životne sredine, TV reklame, radio džinglovi, bilbordi i poster i o zaštiti životne sredine u oblasti otpadnih voda, snabdevanja vodom i čvrstog otpada													
		MISP Promotivni materijali		✓										✓	
		Ankete	✓												✓
		JKP računi / lifleti	✓	✓		✓					✓		✓		
		Događaj "Otvorena vrata" i obrazovni školski program na temu zaštite životne sredine i sportski događaji		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓		✓
2	Smanjenje nepropisnog odlaganja otpada i podizanje ekološke svesti građana priljanja ulica na teritoriji Pirotskog okruga i	MISP kratkometražni dokumentarni film na temu zaštite životne sredine, TV reklame, radio džinglovi, bilbordi i poster i o zaštiti životne sredine u oblasti otpadnih voda, snabdevanja vodom i čvrstog otpada													
		Konkurs za građane	✓		✓			✓				✓		✓	
		Sprovođenje aktivnosti komunalne policije													
		Organizacija događaja "Očistimo grad"		✓				✓				✓		✓	
		Informacioni centar u Regionalnom JKP													
		Edukativne radionice za škole i obrazovne misije u ruralnim oblastima (zone komunalnog otpada)													

Aneks 1 – Program sprovođenja komunikacionog plana za projekat regionalnog upravljanja čvrstim otpadom u Pirotu			Jednogodišnji period trajanja kampanje												
Br	Opšti ciljevi komunikacije	Komunikacioni alati	1. mesec	2. mesec	3. mesec	4. mesec	5. mesec	6. mesec	7. mesec	8. mesec	9. mesec	10. mesec	11. mesec	12. mesec	
3	Opšti ciljevi komunikacije na deponiji Promovisanje separacije otpada na izvoru i sprečavanje odlaganja otpada koji ne potiče iz domaćinstava (opasni, medicinski, ambalažni, itd.) na deponiji	U lokalnim novinskim člancima, putem zvaničnih izjava, javnih govora kao i internet prezentacija opština i JKP, neophodno je stalno emitovati jasne i upečatljive poruke stanovništvu	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		MISP kratkometražni dokumentarni film na temu zaštite životne sredine, TV reklame, radio džinglovi, bilbordi i poster o zaštiti životne sredine u oblasti otpadnih voda, snabdevanja vodom i čvrstog otpada													
		Emisije na lokalnoj televiziji /radio	✓		✓			✓		✓				✓	
		Edukativne radionice za škole i obrazovne misije za ruralne oblasti													
		Saveti kako smanjiti stvaranje otpada i odvajati određene frakcije otpada	✓	✓		✓				✓	✓		✓		
		Formiranje eko-timova vidi www.empovermentinstitute.net/gjh/													
4	Opšti ciljevi komunikacije odlaganje otpada Pripremiti stanovništvo da prihvati plaćanje viših naknada za sakupljanje i odlaganje otpada	U lokalnim novinskim člancima, putem zvaničnih izjava, javnih govora kao i internet prezentacija opština i JKP, neophodno je stalno emitovati jasne i upečatljive poruke stanovništvu	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		MISP kratkometražni dokumentarni film na temu zaštite životne sredine, TV reklame, radio džinglovi, bilbordi i poster o zaštiti životne sredine u oblasti otpadnih voda, snabdevanja vodom i čvrstog otpada													
		Emisije na lokalnoj televiziji /radio	✓		✓			✓		✓				✓	
		MISP Promotivni materijali		✓										✓	
		Obrazovne misije u ruralnim oblastima													
		Obaveštenja /lifeti o promeni iznosa naknade za odlaganje otpada	✓	✓		✓					✓	✓	✓		
	Ankete	✓												✓	